

مستہفا ئیخانہ زادہ

منتدی اقرأ الثقافی
رینوسی کردی
www.iqra.ahlamontada.com

به ههردوو ئهلفوبیی لاتینی و ئارهبی

منتدی اقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

ههولیر ۲۰۱۲

رینوسی کوردی

به دوو ئه لف و بیی لاتینی و ئاره بی

مستهفا ئیلخانی زاده

Ênûsî kurdî

Be dû Elfûbêy latînî w Arebî

Mistefa Êlxanî Zade

به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتیی راگه‌یاندن و چاپ و بلاوکردنه‌وه
به‌ریوه‌به‌رایه‌تی چاپ و بلاوکردنه‌وه‌ی هه‌ولتیر

ناوی کتیب: رینووسی کوردی به‌دوو ئه‌لف و بیی لاتینی و ئاره‌بی
نووسینی: مسته‌فا ئیلخانی زاده
پیتچنین: فیرگه‌ی زمانی کوردی و ئه‌ده‌بیاتی مندالانی ئه‌ده‌ب
نه‌خشه‌سازی ناوه‌رۆک: نه‌ورۆز جه‌مال
تابلوی به‌رگ: هونه‌رمه‌ند کاکه‌یی
نه‌خشه‌سازی به‌رگ: ئامانج ئه‌مین
چاپ: به‌ریوه‌به‌رایه‌تی چاپخانه‌ی روشنبیری - هه‌ولتیر/ ۲۰۱۲

له‌به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتیی کتیبخانه گشتیه‌کان ژماره‌ی سپاردنی (۸۰۸) سالی (۲۰۱۲) ی پین دراوه

* مافی چاپکردنی پاریزراوه بز وه‌زاره‌تی روشنبیری و لاوان و خاوه‌نی کتیبه‌که
* ئه‌م کتیبه و کتیبه‌کانی وه‌زاره‌تی روشنبیری و لاوان له‌سه‌ر ئه‌م سایته بخوینه‌وه
www.kurdistanchap.com

پیشہ کی

ئەم کتیبە رینوووسی کوردی بە ئەلفوبینی لاتینییە: کە بەشیوەیەکی زۆر سادەو لە هەمان کاتدا زانستی، نووسراوەو بە هاسانی خوینەر فیری خویندن و نووسینی کوردی بەم ئەلفوبینی دەکات.

دەکرێ لە فیرگەکانی زمانی کوردی وەک کتیبیکی فیرکاری بگوتریتەووەو خوینەر بو خوۆشی دەتوانی لێی فیری. ئیمە لێرەدا بو هاسانکاری وانەو دەقەکانمان بە هەردوو ئالفابیتی لاتینی و ئارەبی نووسیوە. واما پێ باش بوو لەم کتیبەدا بیجگە لە فیرکاری کوردی بە ئەلفوبینی لاتین ژیاننامە ی چەن شاعیرو نووسەر و چەن پارچە شیعریش بگونجین، تاخوینەر چیژو سوودیکی زیاتری لێوەرگرێ.

لەکو تاییدا، سوپاسی بەرێزان کاک شاکر ئەبووبەکرو کاک ماجید نووری، کە ئەرکیان بوو لە چاپی ئەم کتیبە دا؛ دەکەم.

مستەفا ئیلخانی زاده

Pêşekî

Em ktêbe fênuşî kurdî.be Elfubêy latîniye: ke be şeweyekî zor sade w le heman katda zanstî. nûsrawe w be hasanî xuêner fêrî xuêndin u nûsînî kurdî bem elfubêye dekat.

Dekrê le fêrgekani zimanî kurdî wek kitebêkî fêrkarî bigutrêtewe w xuêner bo xoşî detwanê lêy fêrbê.

Ême lêreda bo hasankarî wane w deqekaniman be herdû alfabêtî latînî w arebî nûsîwe. Waman pê baş bû lem kitêbeda bêcge le fêrkarîy kurdî be elfubêy latînî jiyannamey çen şa'îr u nûser u çen parçe şî'rîş biguncênîn ta xuêner çêj u sûdêkî ziyatirî lêwergirê. supasî be'zan kak şakir ebûbekr u kak macî d nurî ke erkiyan bûwe le çapî em kitêbeda;dekem..

Mistefa Êlixanî Zade

ئەلفوبىيى كوردى بەلاتىنى

بە گویرهى بەراوردى جووتوکهکان (جفت واژه‌ها) شیوه زمانى کرمانجی نیوه‌راست (۳۵) فونیمی هه‌یه. زۆر وشه‌ی عه‌ره‌بیش که ده‌نگی (ع) تىدایه له زمانى كوردی ئەورۆماندا بەکارده‌هینرین، وه‌ک: عه‌بدوللا، عه‌لی، عومه‌ر، عیساو له‌عنه‌ت و عاله‌م و هتد... ده‌کری (ع)یش به‌فونیمیكى زمانى كوردی بژمیردری. به‌و شیوه‌یه ژماره‌ی فونیمه‌کانى زمانى كوردی (شیوه‌ی کرمانجی نیوه‌راست) ده‌بیته (۳۶) فونیم (واج). هه‌مزه پیتیکه سیسته‌می ئەلفوبیى عه‌ره‌بى به‌سه‌ر زمانى كوردیدا سه‌پاندوووه و فونیمیكى یاریده‌ده‌ره و هه‌میشه له‌پیش پیته ده‌نگداره‌کان له سه‌ره‌تای وشه كوردییه‌کاندا دى. وه‌ک ئاو، ئەندازه، ئەختەر، فونیمیكى سه‌ره‌به‌خۆ نییه و هیچ هینماو پیتی بۆ دانه‌ندراوه. له ئەلفوبیى لاتینى بۆ فونیمه‌کانى (ح) و (پ) و (ل) پیت دانه‌ندراوه ئیمه و امان پى باشه بۆ ئەم پیتانه هینماى (تایبه‌تى) بۆ دابندری. بۆ (ح، ħ)، بۆ (ر، ĩ)، بۆ (ل، ا)) بۆ ئەوه‌ی له پیتی (ه) و (ر) و (ل) جیا بکرینه‌وه.

Elfubêy kurdî be latînî

Be guêrey berawirdî cûtokekan (cuftwajeha) şêwe zimanî kirmancî newe'ast (35) fonîmî heye. zor wişey erebîş ke dengî (')î têdaye le zimanî kurdî ew îomanda bekar dehênrên .wek:'ebidulla, 'elî, 'umer, 'îsaw le'netu 'alem u htd. dekirê (')îş be fonîmêkî zimanî kurdî bijmêrdîrê. bew şêweye jmarey fonîmekanî zimanî kurdî (şêwey kirmancî uwarû) debête (36) fonîm (wac) hemze pîtêke sîstemî elfubêy 'erebî beserzimanî kurdîda sepanduwew fonîmêkî yarîdedere hemîşe lepêş pîte dengdarekan le seretay wişe kurdiyekanda dê. wek aw, endaze, exter, fonîmêkî serbexo niyew hîç hêmaw pîtî bo danendirawe. le elfubey latînî bo fonîmekanî (h)u (r)u (l) pît danendirawe ême waman pê başe bo em pîtane hêmaw (taybetî) bo dabindrê bo ح (h)bo ر (r) bo ل (l) bo ewey le pîtî (h) (r) (l) ciyabikrênewe.

بیته‌کانی کوردی به‌نه‌لفوییتی عه‌ردبی ولاتینی نشانه‌ها و آواها

فارسی	لاتینی LATINI	کردی
ـَ	e E	ئه
آ	aA	ئا-ا
ـِ	Ê	ئی
ای	Î	ئی(ی بزوبین)
ـُ	oO	ئو
او	û û	ئوو
ب	bB	ب
پ	pP	پ
ت	tT	ت
ج	cC	ج
چ	ç Ç	چ
ح	hH	ح
خ	x X	خ
د	dD	د
ر	Ê-ê-R-r	ر-ر
ز	zZ	ز
ژ	jJ	ژ

س س ص	sS	س
ش	ʃ ʃ	ش
ع	(')	ع
غ	ġ Ğ	غ
و	wW	و(دهنگ)
و	Uu	و(بزوين)
ف	Ff	ف
ق	qQ	ق
ڤا	Vv	ڤا
ک	kK	ک
گ	gG	گ
ل	L Ĺ	ل - ل
م	mM	م
ن	nN	ن
ه	hH	ه
ی	Yy	ی(دهنگ)
-----	i	کورته بزوين

لهم (۳۶) پیتانه دا ئه م پیتانه ی خواره وه بزوينن (Vowels)

/ a e ê i u û o - ا - ه - ی - کورته بزوين - ی بزوين - و بزوين -

وو - و

واوی کراوه (O و)، واوی دریز (oo û)، واوی کورت (u و) ییی
دهنگار (Â ی)، یین (ê ی)، ئه ه (e)، ئه لف (a)، بزرۆکه (-î) .

lem (۳۶) pîteda em pîtaney xuarewe bizwênin
(vowels)

aeê i î u û o / او وو ه و ی ی

wawî kirawe (o) . wawî drêj (û) wawî kurt (u) êy
dengdar (î) . ê . e . elf (a) . bizroke (-î) .

بیست وهه شته که یتر بیدهنگن (CONSONANTS) هه مزهش
له ئه لفو بیی لاتینی پیتی بۆدانه نراوه .

ده بی بزانی هه وشه یه ک له چه ند بر گه ساز ده بی وهه بر گه یه کیش
له پیتیکی دهنگار (بزوین) و چه ند پیتی بیدهنگ (دهنگی کپ) پینکدی .
بۆ وینه :

وشه ی (کور - KUR) ته نیا یه ک بر گه یه و له دوو پیتی بیدهنگی K
ک - R و پیتی واوی کورتی دهنگار (U) ساز بووه .

وشه ی بۆکان BOKAN له دوو بر گه پیکهاتوو، بر گه ی یه که م
(له پیتی نه بزوینی (ب B) و پیتی بزوینی (و O)) بر گه ی دوو هم (له پیتی
نه بزوینی (ک K) و (ن N) و پیتی بزوینی (A)) .

دوو پیتی دهنگار (بزوین) هیچ کات به دوای یه کدا نایه ن .

Bîst u heştekeytir bêdenign (CONSONANTS)

hemzeş le elfubêy latînî pîtî bodanenrawe.

Debê bizanîn her wişeyek le çend biîrge saz debê her biîrgeyekîş le pîtêkî dengdar (bizwên) u çend pîtî bêdeng (dengdarî kip) pêkdê.

bo wêne :

Wişey(kuî) tenya yek biîrgeye w ledû pîtî bêdengî K

k-Î î w pîtî wawî kurtî dengdar(U u) sazbûwe .

Wişey bokan ledû biîrge pêkhatuwe. biîrgey yekem lepîtî nebwênî(B b) w pîtî bizwênî(Oo) biîrgey dûhem(lepîtî nebizwênî (Kk) u (Nn) u pîtî bizwênî (Aa)).

Dû pîtî dengdar(bizwên) hîç kat beduay yekda nayan .

(ئا)

ئاش

aş

ئاو

aw

ئارد

ard

ئاش - ئارد - ئاو - ئاشه وان

ئالا - ئاشى ئاو

ئەوئاشە بە ئاو دەگەرئى

لە دىيى ئىنمەدا دوو ئاشى ئاو ھەيە

خەلكى دەغل و دانى خۇيان لەو دوو ئاشە لى دەكەن

ئاشى نەزان خودا دەيگىرئى.

(a)

ard نارد

ئاو aw

ئاش aş

aş- ard- aw- aşewan

aîa- aşî aw

ew aşe be aw degeîê

le dêy êmeda dû aşî aw heye

xeîkî dexî u danî xoyan lew dû aşe lê deken

aşî nezan xuda deygêîê.

(ب)

ba با

bazaâr بازار

baweşên باوهشین

با- باران- باوهشین

باران- بار

بان- بازار

بانان دلۆپه یان کرد.

با هات، بوو به بۆران.

بابه چوو بو بازار.

باری خوار ناگاته مه نزل.

(b)

baweshên باوهشین

bazaâr بازار

ba با

ba- baran- baweshên

baran- bar

ban- bazaâr

banan diîlopeyan kird.

ba hat. bû be boran.

babe çû bo bazaâr.

barî xuar nagate menziî.

(پ)

penîr په نیر

piyaw پیاو

pez په ز

په ز- پاوانه- په مۆ- پاله

پارشینو- پووش- په نیر- پرچ

بیری مه ر ده دوشی.

شیر به شیر پالیودا ده کهن.

په نیر له شیر ده گرن.

پارووی گه وره پیاو ده خنکینی.

(p)

پەز pez

پیاو piyaw

پەنیر penîr

pez- pawane- pemo- paîe

parşêw- pûş- penîr- pirç

bêrî meî dedoşê.

şîr be şîr paîêwda deken.

penîr le şîr degrin.

parûy gewre piyaw dexinkênê.

(ت)

temate تهماته

tûreke توورهکه

tewin تهون

تهون - تهشی - تهشی ریس - توورهکه

تهپ - تارا - تووران - تهمن

تاراو تووران خوشکن.

تارا له تووران به تهمنتره.

تارا تهشی دهپرسی.

تووران درووفان دهکا.

تاراو تووران بهیهکهوه کار دهکن.

تانهکهوی نابی به سوار.

(t)

tewin تەون

tûreke توورەكە

temate تەماتە

tewin- teşî- teşî rês- tûreke

teî- tara- tûran- temen

tara w tûran xuşkin.

tara le tûran be tementire.

tara teşî deîsê.

tûran dirûman deka.

taraw tûran beyekewe kar deken.

ta nekewî nabî be swar.

(ج)

cencer̂ جهنجهر

cût جووت

cejn جهژن

جووتيار - جوگه - جهنجهر - جوخين

جو - جهره - جاجم - جيران

جووتيار جووت دهكا.

جووتيار جوگه جو مال دهكا.

ئو گهنم و جو دهچيني.

جووتيار گهنم و جو ئاو دهدا.

جاوكر بي كفن دهرئ.

(C)

cejn جهڙن

جووت cût

cencef جهنجهڙ

cûtyar- coge- cencef- coxîn

co- ceê- cacim- cîran

cûtyar cût deka.

cûtyar coge comaî deka.

ew genim u co deçenê.

cûtyar genim u co aw deda.

cawker bê kifin demrê.

(چ)

çek چهك

çêl چیل

çiya چیا

چیا- چاندن- چهكو- چهك

چول- چال- چیل

چهكو گاوانه

ئهو دهچینه بهرگاران.

چهكو شوانی بزنانه.

ئهو بزنهكان دهباته چومی ئاویان دهدا.

بزنهكان چرپی و چال دهخون.

چهرمی گا، باری ئیستره.

(Ç)

çiya جيا

çêl چيل

çek چەک

çiya- çandin- çeko- çek

çol- çal- çêl

çeko gawane

ew deçête bergaŋan.

çeko şuanî biznane.

ew biznekan debate çomî awyan deda.

biznekan çrpîwçaî dexon.

çermî ga. barî êstire.

(۵)

هلاتن heLatin

ههنجیر hencir

ههرمی hermê

ههرمی - ههنجیر - ههوال - ههلاتن

ههوا - بههار - هههار - هاروی

ههواي بههاری فینکه.

ههرمی و ههنجیر و هههار میوهن.

ههرمی و ههنجیر له بههارد گول دهردهکهن.

چ به هارو چ زستان.

چ گهرمین و چ کوستان.

بو پیایوی دهستهوستان.

(h)

hermê هەرمی

hencîr هەنجیر

heîatin هەلاتن

hermê- hencîr- hewaî- heîatin

hewa- behar- henar- harwê

heway beharê fênike.

hermê w hencîr u henar mîwen.

hermê w hencîr le beharda guî derdeken.

çi behar u çi zistan.

çi germên u çi kuêstan.

bo piyawî destewistan.

(ح)

hîle حيله

hewşe حهوشه

hewt حهوت

حهوشه - حيله - حهسهن

نیوی هاواله که م حهسهنه.

حهسهن بهرخهکان له حهوشه دهکا.

حهسهن و حامید بران.

حالی بوون له میوژو گوینز خواردن خوشتره.

(h)

hewt حهوت

hewşe حهوشه

hîle حيله

hewşe- hîle- hesen

nêwî hawaîekem hesene.

hesen berxekan le hewşe deka.

hesen u hamîd biran.

haîf bûn le mêwj u guêz xuardin xoştire.

(خ)

xew خه‌و

xanû خانوو

xuşk خوشک

خوشک - خوشناو - خانوو

خوینده‌وار - خویندن

خه‌زال - خاتوون

خه‌زال و خاتوون خوشکن.

خوشناو برای خه‌زال و خاتوونه.

خه‌زال و خاتوون خوینده‌وارن.

خه‌بات خالی هه‌رسیکیانه.

خودا کیوان ده‌بینی به‌فریان ده‌خاتی.

(X)

خوشک xuşk

خانوو xanû

خهو xew

xuşk- xoşnaw- xanû

xuêndewar- xuêndin

xezaî- xatûn

xezaî u xatûn xuşkin.

xoşnaw biray xezaî u xatûne.

xezaî u xatûn xuêndewarin.

xebat xaîî hersêkyane.

xuda kêwan debînê befriyan dextatê.

(د)

دههول دهول dehol

دار دار dar

دندان didan

دایک- داده- دار- دندان

دهرزی- دهرمان- دانا

دایک دلوقانه.

داده مانگا دهدوشی.

دیمهن به دهرزی دروومان دهکا.

دارو بهرد گوینداره.

(d)

didan ددان

dar دار

deho دههول

dayk- dade- dar- didan

derzî- derman- dana

dayk diîlovane.

dade manga dedoşê.

dîmen be derzî dirûman deka.

dar u berd guêdare.

رینوی *rêwî*

روویار *rûbar*

رینگا *Rêga*

پووبار- پینوی- رزگار- راست

برین- باران- بار

((رینیه کانی دینری به که م رینی گهورهن که له کوتنی ئەو پیتهدا زمان

زیاتر به رهو مه لا شووی سه رهوه هه لده کشی هه تا رینی چکوله)).

ئهوه رینوییه. رینوی فیلبازه.

تاجی رینوی بریندار کرد.

رینوی بو خوی له کونه وه نه ده چوو، قانگه لاشکیشی له گه ل خوی

ده برد.

(F Ê)

Êega رینگا

êubar بووبار

êewî ریتوی

êubar- êewî- rizgar- rast

birîn- baran- bar

((êeyekanî dêrî yekem êey gewren ke le kutinî ew
pîteda ziman ziyatir berew melâşûy serewe heî
dekşê heta êey çikoîe)).

ewe êewîye. êewy fêlbaze.

tacî êewî birîndar kird.

êewî bo xoy lekunewe nedeçû, qangelaşkîşî legeî
xoy debird.

(ز)

ziman زمان

Zemawend زهماوند

zêr زير

زمان - زانا - زير

زمانزان - زانيار - زهماوند

زيرين زمانزانه.

رښين براي زانياره.

زانا كورنيكي زمانزانه.

نهگه ر زور هات قهباله بهتاله.

(Z)

زین

zêf

Zemawend زهماوند

ziman

زمان

ziman- zana- zêf

zimanzan- zanyar- zemawend

zêfîn zimanzane.

êbîn biray zanyare.

zana kuêkî zimanzane.

eger zor hat qebaê betaê.

(ژ)

jan ژان

jūr ژوور

jin ژن

ژن- ژيان- ژهنگ

ژيرکراس- ژوور- ژان

ژن و ميړد پينکوه ده ژين.

ژن و ميړد هه رډووک کارده کهن.

ژن ژيرو کارلینها تووه.

ژن و ماليان کوتووه.

(j)

jin ژن

jûr ژوور

jan ژان

jin- jîyan- jeng

jêrkiras- jûr- jan

jin u mêrd pêkewe dejîn

jin u mêrd herdûk kardeken

jin jîr u karlêhatuwe

jin u maîyan kutuwe

(س)

sard سارد

ser سەر

suar سوار

سەر- سارا- سارد- ساوار

سەردار- سەرۆک- سوار- سوئین

سەردار برای ساراو سوئینه.

سارا ساوار به دەستار دەهاری.

سەعید سواری ئەسپ دەین.

سوعدا کچی مام بارامه.

سەری قووچه بنی پووچه.

(S)

suar سوار

ser سەر

sard سارد

ser- sara- sard- sawar

serdar- serok- suar- swêsin

serdar biray saraw suêsine

sara sawar be destaî dehaîê

se'îd suarî esp debê

su'da kiçî mam baramê

serî qûçe binî pûçe.

(ش)

şuan شوان

şorbaw شۆرباۋ

şîr شير

شەۋ - شيرين - شار - شۆرباۋ

شير - شووشە - شوين - شىلاقە

ئەۋشۇ شۆرباۋ لىدەنننن.

شەۋبۇ كچى شەمالە.

شەمال شيرفرووشە.

شيردەبا بۇ شار دەيفرووشى.

شەمال دوتنى لە شار گەراۋە.

شير كالانى خۇى نابرى.

(Ş)

شیر şîr

şorbaw شورباو

şuan شوان

şew- şîrîn- şar- şorbaw

şîr- şûşe- şuên- şêlaqe

ewşo şorbaw lêdenêyn.

şewbo kiçî şemaîe.

şemaî şîrfiroşe.

şîr deba bo şar deyfiroşê.

şemaî duênê le şar geŕawe.

şîr kalanî xoy nabiŕê.

(ع)

عەلى 'ēli

عوود 'ūd

عاسمان 'asman

بۇ نیشاندىكى پىتى عەين (ع) لە ھىماي (9) كەلك وەردەگىرى

ع- عا- عو- عۆ- عوو

عنىشك- عەلى- عىسا- عاسمان

عىلات- عۆدە- عوود- عوسمان

عەولا كورى عوسمانە.

عەلى زۆر عادلە.

عەزىز عوود لىدەدا.

عەرز نىزىك، عاسمان دوور.

((') 'eyn)

'asman عاسمان

'ûd عوود

'êli عهلی

bo nîşandanî pîtî 'eyn (') le hêmay (') keîk
werdegîrê

'e- 'a- 'u- 'o- 'û

'nîşk- 'elî- 'îsa- 'asman

'êlat- 'ode- 'ûd- 'usman

'ewîla kuîî 'usmane.

'elî zor 'adiîle.

'ezîz 'ûd lêdeda.

'erz nêzîk. 'asman dûr.

(غ)

غاردان xârdan

باغ baḡ

ولاغ Wilâḡ

غار - غاردان - باغ
كاوه به غاردان هات
كوتى چووبووم بۇ غارى سههۆلان
غارى سههۆلان له نزيك دىنى سههۆلان سهر به شارى مههاباده.
ئهو غاره غارىكى زور له ميژينهيه.
له نيو ئهو غاره دا گولاويكى زور گه وره ههيه.
بهردى رهنگاوپهنگى زور جوانى تىدايه، پوژانى ههينى و وچان،
غهوارهيهكى زور بۇ دىتنى ئهو غاره دىن.
مام بارام زور دهوله مهنده. زهوى و زارو باغى زورى ههيه، بهداخه وه
وهجاغ كویره.
ههركهس ئاره زوى مالانى ههين
وهجاغى كویر بى و ئهولادى نهين

(X̂)

ولاغ Wîlax̂

غاردان x̂ardan

باغ ba x̂

x̂ar- x̂ardan- ba x̂

kawe be x̂ardan hat

ku tî çûbûm bo x̂arî sehoîn

x̂arî sehoîn le nizîk dêy sehoîn ser be şarî mehabade.

ew x̂are x̂arêkî zor le mêjîneye.

le nêw ew x̂areda golawêkî zor gewre heyê.

berdî rengawî rengî zor cuwanî têdaye.

rojani heynî w wiçan x̂ewareyekî zor bo dîtinî ew x̂are
dên.

mam baram zor dewlemende.

Zewî w zar û ba x̂î zorî heyê. bedaxewe weca x̂ kuêre.

herkes arezûy maîanî hebê

weca x̂î kuêr bê w ewladî nebê

(ب)

firmêsk فرمیسک

befir به فر

fîl فیل

فرۆ - فیتوو - فه ریک - فه نه ر

فرۆ له شیرى ئاژهه لی تازه زاو دروست ده بن.

بۆ فراوین فرۆ خوشه.

فه رهاد فه رمانبه ری میرییه.

به باو به باران له عومری به فر که م ده بیته وه.

fîl فیل

befir به فر

fîrmêsk فرمیسک

fîro- fîtû- ferîk- fener

fîro le şîrî ajeîî tazezaw dirust debê.

bo firawîn fîro xoşe.

ferhad fermanberî mîrîye.

be baw be baran le 'umrî befir kem debêtewe.

qelâat قهلات

qepax̂ قهپاغ

qaz قاز

قاز - قهله ره شه - قهله و

قورم - قورقروچکه - قولاپه

قازو قورینگ بالندن.

قاز بالنده یه کی قهله وه.

قاسم له جیژنی قورباندا له دایک بووه.

قارهمان گوشتی قازووی پینخوشه.

قهدری زیر له لای زیرینگه ره.

(q)

قاز qaz

قه پاغ qepax

قہلات qelât

qaz- qeleîşe- qelêw

qurm- quîrqiîroçke- qulape

qazu qurîng balinden.

qaz balindeyekî qelêwe.

qasim le cêjnî qurbanda le dayk bûwe.

qareman goştî qajûy pêxoşe.

qedrî zêr lelay zêrîngere.

kiras کراس

ker کر

kew کهو

کار- کوچه‌ر- کراس- کاوه

کهسک- کهله‌م- کهو- کویستان

کاوه و کابان کوچهرن.

کوچه‌ر گهرمین و کویستان ده‌که‌ن.

کاکل چوو بو کاشان.

کابان په‌نیر له کووپه داخنی.

گه‌نم به کیله ده‌پینون.

که‌رچوو به‌غدا بووه نیستر.

كهو kew

كهر ker

كراس kiras

kar- koçer- kiras- kawe

kesk- kelem- kew- kuêstan

kawew kaban koçerin.

koçer germên u kuêstan deken.

kakil çû bo kaşan.

kaban penîr le kûpe daxinê.

genim be kîle depêwin.

ker çuwe bexda bûwe êstir.

تیبینی:

له هیندیک زاراوه و ناوچهی کوردستان ئەگەر (ک) له پیش یه کیک
له پیته کانی (ی-ئ-وئ) دا بی دهنگیکی تایبەت له نینوان (ک و چ)
ده گری. به و کافه ده گوتری کافی کلۆر چونکه ئەو کافه له گەل کافی
دیکه (پر) جووتۆکهی به واتا جیاوازا ساز ناکا که وا بوو ئەم دوو
کافه سەر به یهک فۆنیمن و نابن پیت یان هیچ هیمایه کی جیاوازیان
بو دابندرئ. ئەو چەند وشەتان بو وینه بو دینمه وه:

کیله - کیو - کویستان

têbînî:

le hêndêk zarawew nawçey kurdistan eger (k) lepêş
yekêk le pîtekanî (î- ê- uê)da bê dengêkî taybet le
nêwan (k u ç) degrê. bew kafe degutrê kafî kilor
çunke ew kafe legeî kafî dîke (piî) cûtokey bewata
ciyawaz saz naka kewa bû em dû kafe ser be yek
fonîmnu nabê pît yan hiç hêmayekî ciyawazyan bo
dabindrê. ew çend wişetan bo wêne bo dênmewe:
kîle- kêw- kuêstan

گ

گول گول

گوشت گوشت

گول- گولاو

گولک- گولکه وان

گيا- گوشت- گوڤه ند

گيسک- گيره- گویز- ههنگوين

گوندی ئيمه گه وره يه.

گوندی ئيمه دار گویزی زوره.

ميشهنگوين ههنگوين دروست دهکا.

گیلاس میوه یه کی خوشه.

گورگ بوته گاوان.

تیبینی:

ئەو گافانە ی لە پینش یەکیک لە پیتەکانی (ی- ئ- وئ- وی) دا دین

دەنگیکى تايبە تيان لە بەینی (گ و چ) دا هەبە. ئەوانیش وەک کافى

کلۆر فونیم نین و نابى پیت، یان هیمایان بو داندرى لیره دا چەند

وشە ی کە دەنگیان دەگۆردریت بو وینە دەهینینه وه :

گيسک- گیل- گویز- نینگوين.

g

گول guî

guî- goîaw

guêlik- guêlkewan

giya- goşt- govend

gîsk- gêre- guêz- henguîn

gundî ême gewreye.

gundî ême dar guêzî zore.

mêşenguîn henguîn dirust deka.

gêlas mîweyekî xoşe.

gurg bote gawan.

têbînî:

ew gafaney lepêş yekêk le pîtekanî (î- ê- uê- uî)

da dên dengêkî taybetyan le beynî (g u ç)da heye.

ewanîş wek kafî kilor fonîm nînu nabê pît, yan

hêmayan bo dandrê lêreda çend wişey ke dengyan

degoîdrêt bo wêne dehênînewe :

gîsk- gêl- guêz- nênguîn.

گوشت goşt

(ل ل)

kilaş کلاش

lanik لانک

milwanke ملوانکه

لاو- لانک- ملوانکه- بلویر

کالهک- خؤل- خال- کلاش

هیدایهت لاویکی ژیره.

وشتیر ملی دریزه.

هیرۆ ملوانکهی ههیه.

بارام بلویر لیدهدا.

چنووړ کالهک دهخوا.

(L Ê)

milwanke ملوانكه

lanik لانك

kiîaş كىلاش

law-lanik-milwanke-bilwêr

kaîek-xoî-xaî-kiîaş

hîdayet lawêkî jîre.

wiştir milî dirêje.

hêro milwankey heyê.

baram bilwêr lê deda.

çinur kaîek dexua.

مار

mar

مامز

mamiz

mêrûle

میزووله

مار- ماسی- بهر مال- میزووله

مزگهوت- ماسیگر- میراو- میوان

ئهو پیاوه ماسیگره.

ماسی له ئاودا دهژی.

مالی وان لهسه چومی ئارازه.

مام مووسا خه لکی دبی میراوییه.

مار به قسهی خوش له کون دیتهدهر.

میرۆله

mêrûle

مامز

mamiz

مار

mar

mar- masî- bermaî- mêrûle

mizgewt- masîgir- mîraw- mîwan

ew piyawe masîgire.

masî le awda dejî.

maî wan leser çomî araze.

mam mûsa xeîkî dêy mîrawêye.

mar be qisey xoş le kun dêteder.

ن

nanker نانکەر

Nexşe نه‌خشه

نان - نانکەر - نانه‌وا - ناودار

نیچیرقان - نیو - نیوک - نوین

ئه‌و پیاوه نیوی نادره.

نادر برای نه‌رمینه.

نازدار کچی نیونجی نارینه.

توک چووه بازار بوو به له‌بله‌بی.

n

نەخشە Nexşe

نانکەر nanker

nan- nanker- nanewa- nawdar

nêçîrvan- nêw- nêwik- nuên

ew piyawê nêwî nadire.

nadir biray nermîne.

nazdar kiçî nêwincî narêye.

nok çûwe bazaîr bû be leblebî.

tavge تاڭگه

govar گوڤار

گوڤار- ڦينگه -گڦه- بڦه- نيچيرقان
نيچيرقان گوڤاري مندالان دهخوينيته وه.
با گڦه ي دي.
تاڭگه ي شهلماش زور به رزه.
دايكي ئاقان پيني کوت:
ئاقان دهس له کووره مهده بڦه ده بي.
هه قال ئه سپي هه يه.
ئو به ئه سپ غار غارين ده کا.
شوان و دلوثان سه يري هه قال ده کهن.
نيچيرقان گوڤاري مندالاني بو هه وال هيناوه.

گوفار govar

تافگه tavge

govar- vînge- give- bive- nêçîrvan

nêçîrvan govarî mindaÎn dexwênêtewe.

ba gvey dê.

tavgey şeÎmaş zor berze.

daykî avan pêy kut:

avan des le kûre mede bive debî.

hevaÎ espî heye.

ew be esp xar xarên deka.

şuan u diÎovan seyrî hevaÎ deken.

nêçîrvan govarî mindaÎanî bo hewaÎ hênawe.

و (بیدهنگ)

wirya وریا

wiştir وشترو

ورد- وردهواله- وریا

وریا کوپنکی زور وردبینه.

شهوانه زوو دهخهوی.

جووتینک کهوشی قاوهیی کریوه.

شهو و پوژ هدا نادا.

پاوچییهکی باشه.

کهو و کوتر دهگری.

وشترو گیره!

w (bêdeng)

وشتیر wiştir

وریا wirya

wird- wirdewaîe- wirya
wirya kuîrêkî zor wirdbîne.
şewane zû dexewê.
cûtêk kewşî qaweyî kiîrîwe.
şew û îroj heda nada.
îrawçiyekî başe.
kew u kotir degrê.
wiştir u gêre!

تێبینی:

واوهکانی پیتی یه که م، سێیه م و سێهه م به ولاوهی برگه واوی

بیدهنگن (کۆنسۆنانت) وهک:

وشتەر- ورد- کهو- خهو- پتهو- ئهو

له نووسینی کوردی به ئالفای بیتی لاتین هێمای (W) یان بۆ داناوه.

Têbînî:

wawekanî pîtî yekem u sêyem u sêhem bewlawey

biŕge wawî

bêdengin (konsonant) wek:

Wiştir- wird- kew- xew- pitew- ew

lenûsînî kurdî be alfa bêtî latîn hêmay (w) yan bo danawe.

yek یک

Diyarî دیاری

yarî یاری

یهک- یاری- یهواش

یهکیه‌تی و یهکیوون گهل سه‌رده‌خا.

وه‌رزیر به‌یانان زوو ده‌چنه مه‌زرا.

شیرین که‌یبانووی چاکه.

مندال کایه‌ی پیخوشه.

قسه هه‌زاره یه‌کیان به‌کاره.

بینه‌کانی یه‌که‌م و سینه‌م و سینه‌م به‌ولاو‌هی برگه‌ یینی بیده‌نگن

(کونسونانت) به‌ هیمای (y) نیشان ده‌درین.

یاری yari

دیاری Diyarî

یهک yek

yek- yari- yewaş

yekyetî w yekbûn gel serdexa.

werzêf beyanan zû deçne mezra.

şîrîn keybanûy çake.

mindaî kayey pêxoşe.

qise hezare yekyan bekare.

yêyekanî yekemu sêyemu sêhem bewlawey biîrgey
bêdengin (konsonant) be hêmay (y) nîşan dedrên.

ه (ه)

hermê

هرمن

Henar

هه‌نار

ئه‌من - ئه‌و - هه‌یوان - ئه‌ندازه

ئه‌من هه‌رمینم پینخوشه.

به‌هیش میوه‌یه‌کی خوشه.

دوینتی ده‌ستم بریندار بوو ده‌رمانم کرد.

ئه‌وه‌ی له‌سه‌ر سه‌برانه له‌سه‌ر خیرانه.

هەنار

Henar

هەرمی

hermê

emin- ew- heywan- endaze

emin hermêm pêxoşe.

behêş mîweyekî xoşe.

duênê destim birîndar bû dermanim kird.

ewey Leser sebrane Leser xêrane.

mêş میش

dê دی

میش - دی - ئیواره - شیو

دوینی ئیواره چوومه ناوشار زورم ئیشتیا له شیو بوو.

سی کیلو سیوم کبری له گهل هیندیک گويز.

پیشینیان کوتوویانه:

دار هورهی له خوی نه بن ناقه لشی.

دێ dê

میش mêş

mêş - dê - êware- şêw

duênê êware çûme nawşar zorim îştîya le sêw bû.

sê kîlo sêwim kirî legeÎ hêndêk guêz.

pêşîniyan kutuyane:

dar horey le xoy nebê naqelîşê.

(ى) دەنگدار (بزوين)

Hengwîn هەنگوین

Hencîr هەنجىر

penîr پەنىر

شیر - پەنىر - ھەویر - نیچیر

ئاوهدانى - ھەورامانى - كاری چاك

ھەسەن كورى رەھمانە.

كاوھ سەوزى پىخوشە.

دەبى بۇ ئاوەدانى ولات تىبكوشین.

بانەبى ئازان.

پىرۆت خەلكى ئاواى سەرايە.

(î) dengdar (bizwên)

په‌نیر penîr

هه‌نجیر Hencîr

هه‌نگوین Hengwîn

şîr- penîr- hewîr- nêçîr

awedanî- hewramanî- karî çak

Îhesen kuîfî rêhmane.

kawe sewzîy pêxoşe.

debê bo awedanîy wîlat têbikoşîn.

baneyî azan.

pîrot xeîkî awayî seraye.

تیبینی:

۱- چونکہ پیتی (i) مان بؤ بزرؤکہ داناوہو پیتی دیکہ لہ ئه لفوینی
لاتینی بؤ نیشان دانی پیتی ییی دہنگدار نییہ ناچار بؤ نیشان دانی
پیتی ییی دہنگدار ہینمای (^) لہسہر(i) دادہنننن ٹاوا
(i) .

۲- ئه وینیہی لہ جتی کہسہری فارسییہ (کورد لہ کوردیدا کہسہری
فارسی وا دہخویننہوہ) بریک کورتترہ وہک: ٹاوری بن کایہ- کوری
چاک- ئهوانی تر کہ لہ جتی ییی دہنگداری فارسین بریک دریژترن
وہک: شیر- سہوزی، لہوشہی سہوزیدا دریژ بوونہوہی دہنگی یی
بہہوی ہیزیکہ (استرس) کہ کہوتوتہ برگہی دووہمی ئه ووشہیہ
و پیتی (ی) لہ کوردی و فارسیدا ئه گہر (ی) یہک کہ ہیزی لہسہرہ
بکہویتہ دوا ی پیتی دہنگدار (بزوین) ئه وہ ہیزہ کہ دہبیتہ (ی) کی تر،
وہک:

ٹاوا یی - بانہ یی - ئه ہوورای یی .

Têbînî:

1- çunke pîtî (i)man bo bizroke danawew pîtî dîke le elfubêy latînî bo nîşan danî pîtî yêy dengdar niye

naçar bo nîşan danî pîtî yêy dengdar hêmay (^)
leser(i) dadenêyn awa (î).

2- ew yêyey le cêy kesrey farsiye (kurd le kurdîda kesrey farsî wa dexwêninewe) bihêk kurtire wek:

awirî bin kaye- kuî çak-

ewanî tir ke le cêy êy dengdarî farsîn bihêk dirêjtirin
wek:

şîr- sewzî. le wişey sewzîda drêj bûnewey dengî
î be hoy hêzêke (êstrês)ke kewtote birgey dûhemî
ew wişeye w pîtî (î) le kurdî w farsîda eger (î)iyek
ke hêzî lesere bikewête duay pîtî dengdar (bizwên)
ewe hêzeke debête (î)kî tir. wek:

awayî- baneyî- ehûrayî.

کورتہ بزوین (ا) (بزروکہ)

Jin ڈن

Kil کل

Diĭ دل

بزروکہ (کورتہ بزوین) دهنگیکه له نیوان ساکین و کهسره (ا) دا

وهک ئه و وشانه ی خواره وه:

بر- شر- بنکر- کردن

له ولاتی پژدهر کارم ده کرد.

کار کردن زور باشه.

ئه من بنکریم پیخوشه.

بریکم بدهیه برسیمه پیم خوشه.

مست له بهر شووژن خو پاناگری.

Kurte bizwên (bizroke) (i)

دل DiÎ

کل Kil

ژن Jin

bizroke (kurtebizwên) dengêke le nêwan sakîn u
kesre (i)da

wek ew wişaney xuarewe:

biî- şîî- binkîî- kirdin

le wiîlatî pijder karim dekird.

kar kirdin zor başe.

emin binkîîm pêxoşe.

biîêkim bideye birsîme pêmxoşe.

mist leber şûjin xo îanagrê.

Kuî کوپ

Guî گول

Kurd کورد

کورد- دوژمن- قور- دور

کورد نه ته وهیه کی له میژینهیه.

بارام و کوپه که ی چون بو خوراسان.

ئه و چه قویه زور کوله.

کوپ کوپ بی مالی بابی ناوی.

ئه و واوه کورتانه ی پیتی دووه می برگه ن واوی دهنگدار (قاوول)ن

به (u) نیشان ددرین. وهک:

کوپ- بولبول- دوژمن

u

g

Kurd

كورد

Gul

گول

Kuî

كوپ

kurd- dujmin- quî- duî

kurd neteweyekî lemêjîneye.

baram u kuîkey çûn bo xurasan.

ew çeqoye zor kule.

kuî kuî bê maîî babî nawê.

têbînî:

ew wawe kurtaney pîtî dûhemî biîngen wawî

dengdar (vawlin) be (u) nîşan dedrên. wek:

kuî- bulbul- dujmin

وو (دهنگداری دريژ)

مووروو mûrû

خانوو xanû

ميژووناس - پوور - نوور - ئارهزوو

ئارهزوو دوو رۇژه چۆته قووله ر مالى پوورى.

ئەو ميوه دوو هيشووى ترى پيوهيه.

ئەو كوره پشتى كوره.

يهزد دوورو گەز نزيك.

تېيىنى:

وهك دهبينين دهنگى ئەو واوه له دهنگى واوى كورت، دريژتره.

û (dengdarî dirêj)

خانوو xanû

مووروو mûrû

mêjûnas- pûr- nûr- arezû

arezû dû rôje çote qûler maîî pûrî.

ew mêwe dû hêşûy tirê pêweye.

ew kuêre pştî kûêre.

yezd dûr u gez nizîk.

têbînî:

wek debînîn dengî ew wawe le dengî wawî kurt.
drêjtire.

۹

تۆ no

توپ Top

گۆرهوی gorewī

چۆم - خۆم - خۆی - گۆرهوی - گۆم

گۆران جووتیکی گۆرهوی بۆ کریم.

خۆی شاریکی خۆشه.

من له خۆرا وا نالیم.

خزم گۆشتیش بخوا ئیسکت ناشکینی.

تیبینی:

بۆ ئه و واوه زار زیاتر ئاواله دهبیتهوه له ههلسهنگاندن له بهرابهر

واوی کورت و واوی درێژ:

gorewî گورهوی

Top توپ

نو no

çom- xom- xoy- gorewî- gom

goran cûtêkî gorewî bo kirîm.

xoy şarêkî xoşe.

min le xofa wa naîêm.

xizm goştîşit bixwa êskit naşkênê.

têbînî:

bo ew wawe zar ziyatir awaîle debêtewe le heîsengandin

le beraber wawî kurt u wawî dirêj.

حه سه نی سه لاه (سوران)

حه سه نی سه لاه (سوران) له سالی (۱۳۱۹) له دیی سارو قامیش سه ر به شاری بوکان له دایک بووه.

شاره زایی به سه ر زور زمان وهک کوردی و فارسی و ئینگلیسی و ئالمانی و ئیتالایی و فه رانسه ویدا هه بوو.

شاعیرو نووسه رو وه رگیژیکی به توانابوو تانیستا ئه و کتیبانه ی چاپ کراون:

دیوانی سوران - کانی سارد - باله کولاره - که ماجار.

ماموستا سه لاه سوران به رپرسی به شی فه رهه نگیی کوری کوردانی دانیشتووی تاران بوو و له زانکوکانی سه لاهه ددین و سوران ته درسی ده کردو به ئه ندامه تی کوری زانیاریی کورد وه رگیرابوو.

ماموستا له گه لیک فستیوال و کونگره به شدارییان کردبوو و خه لاتیان وه رگرت بوو ریزیان لی گیرابوو. ناوبراو له سالی (۱۳۸۸) به ره حمه تی خوا چوو.

Êesenî selah (soran)

Êesenî selah (soran) le salî (1319)le dêy saru qamiş ser be şarî boka ledayk bûwe

şarezayî be ser zor ziman wek kurdî w farsîw înglîsîw almanîw îtalîyayî w fe'ransewîda hebû.

şa'îru nûser u wergêrêkî be tuana bû ta êsta ew kitêbaney çap kirawin:

dîwanî soran- kanî sard- ba'le kolare- kemaca'î.

mamosta selah soran berprsî beşî ferhengîy koî kurdanî danîştûy taran bû le zankokanî selaheddînu soran tadrîsî dekird be endametî koî zanyarîy kurd wergîrabû.

mamosta legelêk fistwaî u kongre beşdarîyan kirdbû w xe'latyan wergirtbû w rêzyan lê gîrabû.

Nawbiraw le salî (1388)be fe'hetî xuwa çû.

کاک حوسینى شیربه گى

له سالى (۱۳۳۵)ى كۆچىسى هه تاوى له شارى بۆكان له دايك بووه. ماوهى سى سال مامۇستاي قوتابخانه كانى بۆكان بووه و ئىستا خانه نشين كراوه و له شارى بۆكان ده ژى. كاك حوسين نووسه رىكى به توانايه و تائىستا چه ند كتيبى به ناوه كانى: شاربه دهر (پۆمان) - دۆنادون (چىرۆك) - ئاوينه ي جادوو - سه عاتى بيست و دوو ده قيقه به ره به يان (وه رگيردراو) - ئه فسانه ي دوورى (وه رگيردراو) - دايه باوه كتيبم بو بخوينه وه، چاپ كراون. كاك حوسين له نووسه رانى به ناوبانگى كورده.

kak Hûsênî şêrbegî

le saîî (1335)î koçî hetawî le şarî boka le dayk bûwe. mawey sî saî mamostay qutabxanekanî boka bûwe. êsta xanenişîn kirawe. le şarî boka deji.

kak Hûsên nûserêkî be tuanyew ta êsta çend kitêbî be nawekanî:

şarbeder (foman)- donadon (çîrok)- awênay cadû- se'atî bîst u dû deqîqe berebeyan (wergêrdiraw)- efsaney dûrî (wergêrdiraw)- daye bawekitêbim bo bixwênewe. çap kirawin. kak Hûsên le nûseranî benawbangî kurde.

فەوزىيە سولتانبەگى

ياى فەوزىيە سولتانبەگى لە سالى (۱۳۵۱) لە دىنى دوو كچى سەر بەشارى بۇكان لە داىك بوو.

فەوزىيە خانم شاعىرىكى بە ھەستەو بەشىك لە شىعرەكانى بە ناوى ((ئىوارە عاشقەكانى تەمەن)) چاپ كراو. ناوبراو لە سالى (۱۳۷۹) لە فستىوالى گەلاويز لە شارى سلېمانى پلەي يەكەمى لە بەشى شىعەردا ھىناو تەو ھو لە سالى (۱۳۸۴) يش پلەي سىيەمى چىروكى ھەر لەم فستىوالەدا وەدەست كەوتوو.

فەوزىيە خانم ئىستا لە شارى بۇكان دەژى و ھاوسەرەكەي كاك رەسوول (ى) سوڧى سولتانىش يەكەك لە شاعىرە باشەكانى كورده.

ناوبراو لە بوارى وەرگىرانىشدا كار دەكاو شىعرو وتارى لە چەند گۆڧارو پۇژنامەدا بلاوبۆتەو.

Fewziye sułtanbegî

Yay fewziye sułtanbegî le saîî (1351) le dêy dûkçî ser be şarî bokan le dayk buwe.

fewziyexanim şa'îrêkî be heste w beşêk le şî'rekanî be nawî ((êware 'aşqekanî temen)) çap kirawe. nawbiraw le saîî (1379) le fistîwaîî gelawêj le şarî siliêmanî pley yekemî le beşî şî'rda hênawetewew le saîî (1384)îş piley sêyemî çîrokî her lem fistîwaîî eda wedest kewtûwe.

fewziyexanim êsta le şarî bokan dejîw hawserekey kak rêsuû (î) sofî sułtanîş yekêk le şa'îre başekanî kurde.

nawbiraw le buwarî wergêfanîşda kardekaw şî'ru witarî le çend govar u rôjnameda biławbotewe.

رہشید(ی) یاسہمی

ماموستا غولامرہزا رہشیدی یاسہمی کوری محممد ولیخانی میرپہنجی گوران لہ سالی (۱۲۷۹)ی کوچی ہتاوی لہ شاروچکھی گہوارہی سہر بہ پاریزگای کرماشان لہ دایک بووہو لہ رُوژی چوارشہممہ (۱۸)ی مانگی گولانی (۱۳۳۲) لہ تاران کوچی دوابی کردوہ.

رہشید (ی) یاسہمی لہ سالی (۱۳۱۳)ی کوچی ہتاوی کرا بہ ماموستای زانکو لہ زانکوی تاران.

رہشیدی یاسہمی ئہدیب و شاعیرو وەرگینرو میژووناسیکی گہورہ بوو. ئہو زیاتر لہ چل کتیب و نووسراوہی لہ پاش بہجی ماوہ. رہشیدی یاسہمی لہ کوردہکانی ئہہلی حہقہ.

Îreşîd(î) yasemî

mamosta xulamreza îreşîd(î) yasemî kuî mihemmed welixanî mîrpencî goran le salî (1279y) koçî hetawî le şaroçkey gehwarey ser be parêzgay kirmaşan le dayk buwew leîojî çuarşemmey (18)y mangî gulânî (1332) le taran koçî duayî kirduwe.

îreşîdî yasemî le salî (1313)y koçî hetawî kira be mamostay zanko le zankoy taran.

îreşîdî yasemî edîbu şa'îru wergêr u mêjûnasêkî gewre bû. ew ziyatir le çil kitêb u nûsrawey le paş becê mawe. îreşîdî yasemî le kurdekanî ehlî heqe.

ئەحمەد(ى) قازى

شاعىرو نووسەرو وەرگىرى كورد ئەحمەدى قازى لە سالى (۱۳۱۵) لە شارى مەھاباد لە دايك بوو.

خويندى خوى تا پلەى ليسانسى زمانى ئىنگلىسى دريژە پيداوه. لە سالى (۱۳۶۵)دا كراووتە سەر نووسەرى گوڤارى سروو لە ناوهندى بلاوكردنه وەى فەرھەنگ و ئەدەبى كوردى دەس بەكاربوو و خزمەتەى زورى بە فەرھەنگ و ئەدەبى كوردى كردوو. تائىستا ئەو كتيبانەى چاپ كراون:

۱-باقەبين (رومان).

۲-مشك و پشيله (وەرگىران).

۳-دوانەى سەيرو سەمەرە (وەرگىران).

۴-گىلگەمىش (وەرگىران).

۵-سەددام و جەنگى خەلىجى فارس (وەرگىران لە ئىنگلىسىيە وە بو زمانى فارسى).

Ehmed(î) qazî

şa'îr u nûser u wergêrî kurd ehmedî qazî le salî (1315) le şarî mehabad le dayk buwe.

xuêndinî xoy ta piley lîsansî zimanî înglîsî dirêjepêdawe le salî (1365)da kirawete ser nûserî govarî sirwe w le nawendî bi lawkirdinewey ferheng u edebî kurdî des bekarbûwe w xizmetêkî zorî be ferheng u edebî kurdî kirdûwe. Ta êsta ew kitêbaney çap kirawin:

- 1- baqebên (rroman).
- 2- mişk u pişîle (wergêran).
- 3- duaney seyr u semere (wergêran).
- 4- gêlgemîş (wergêran).
- 5- seddam u cengî xelîcî fars (wergêran le înglîsiyewe bo zimanî farsî).

له تيف ههلمهت

له تيف ههلمهت شاعيري به ناوبانگي كورد له سالي (١٩٤٩) له شاري كفري سه به پاريزگاي كهركوك له دايك بووه. خويندني سه ره تايي، ناوهندي و دواناوهندي له شاري كفري ته واو كردوووه. له تيف ههلمهت له شيعرو ئه ده بي مندالانيشدا ده ستينكي بالاي ههيه و زور كتيني شيعرو چيروكي مندالاني له گه ل سني ديواني شيعري چاپ كردوووه.

چهند كتيني شيعرو وتاري چاپ بووه. له گه ليك گوڤارو رۆژنامه كاندا شيعرو وتاري بلاوبۆته وه. مامۆستا له تيف ههلمهت هه ر ئيستا له شاره كانى سليمانى و كهركوك له ده زگاي رۆشنبيري گه لاويژى نوي كارده كا.

Letîf heîmet

Letîf heîmet şa'îrî benawbangî kurd le saî(1949) le şarî kifrî ser be parêzgay kerkûk le dayk bûwe. xuêndinî seretayî. nawendîw duanawendî le şarî kifrî tewaw kirdûwe.

Letîf heîmet le şî'ru edebî mindalânîşda destêkî baî ay heyew zor kitêbî şî'ru çîrokî mindalânî legeî sê dîwanî şî'rî çap kirdûwe.

çend kitêbî şî'ru witarî çap bûwe. le gelêk govar u rôjnamekanda şî'ru witarî biîlaw botewe. mamosta Letîf heîmet her êsta le şarekanî silêmanî w kerkûk le dezgay rôşinbîrî gelawêjî nuê kardeka.

چەند خالی ریتووسی و زمانه‌وانی

- ۱- ئەو وشانه‌ی تەشیدیان تیدایە لە نووسیندا پیتی تەشیددار دووپات دەبێتەو. وەک: قەسساب- نەججار- رەحمەتوللا.
- ۲- چونکە ریی گەورە فۆنیمیکی جیاوازه لە ریی لاواز، با هەموو رییەکانی یەکەمی وشەری گەورە بن، نووسینی هیمای (ه) لەسەر ریی یەکەمی وشەش پێویستە.
- ۳- لە زمانی کوردیدا لە هیندیک وشەدا دەنگداری دوو لایەنە (لینکراو) (دیفتونگ) هەست پێدەکری.
- لەو وشانه‌دا دوو دەنگدار بێ ئەوەی پیتیکی بێدەنگیان بکەوێتە نێوان لە تەنیشت یەک دین.
- وەک گویز (و+ئ)- خوین (و+ئ)- نینگوین (و+ئ)- خوار (و+ا)
چوار (و+ا).

çend xalî rênûsî w zimanewanî

1- ew wişaney teşdîdyan têdaye le nûsînda pîti teşdîddar dûpat debêtewe. wek: qessab- neccar- rehmêtuîla.

2- çunke rêy gewre fonîmêkî ciyawaze le rêy lawaz. ba hemû rêyekanî yekemî wişe rêy gewre bin. nûsîni hêmay (^) leser rêy yekemî wişêş pêwîste.

3- le zimanî kurdîda le hêndêk wişeda dengdarî dû layene (lêkdraw) (diftong) hest pêdekirê.

lew wişaneda dû dengdar bê ewey pîtekî bêdengyan bikewête nêwan le tenîşt yek dên.

wek guêz (u+ ê)- xuên (u+ ê)- nênguîn (u+ î)- xuar (u+ a) çuar (u+ a).

چەند نمونە پرسىيار بۇ تاقىكارىي خويندكاران

- ۱- چوار وشە بنوسن پىتى (ا)ى تىداين.
- ۲- لەو رستەدا پىتە بىدەنگەكان چودا بگەنەوہ:
وا باشە كارەكانمان بە پوختى بگەين.
- ۳- كافى كلور چ تايبەتمەندىيەكى ھەيە؟ چوار وينە لەو كافە بىننەوہ.
- ۴- رىي گەورە چ تايبەتمەندىيەكى ھەيە؟ چوار وينە لەو رىيە بىننەوہ.
- ۵- جياوازىي نىوان واوى بىدەنگ و واوى كورت چىيە؟ بۇ ھەر كامەيان دوو وينە بىننەوہ.
- ۶- جياوازىي نىوان يىي دەنگدارو يىي بىدەنگ بنوسن و دوو وينە بۇ ھەر كامەيان بىننەوہ؟
- ۷- پىتە دەنگدارەكانى زمانى كوردى بنوسن.
- ۸- بو ھەمزە لە نووسىنى كوردى بە ئەلفوبىي لاتىن ھىماي بو دانەندراوہ؟
- ۹- لەنووسىنى كوردىدا تەشىد چوڭ نىشان دەدرى؟
- ۱۰- پىتە دەنگدارەكانى وشەي (براكەمان) كامانەن؟
- ۱۱- كافى كلور چ جورە كافىكە چوارجورى بۇ بىننەوہ؟
- ۱۲- چوار وشە بىننەوہ كورته بزوينيان ھەيىت؟

çend nimûne pirsiyar bo taqîkarî xuêndkaran

- 1- çuar wişe binûsin pîfî (a)y têdabê.
- 2- lew fîsteda pîte bêdengkan cuda bikenewe:
Wa başe karekanman be puxtî bikeyn.
- 3- Kafî kilor ç taybetmendiyekî heye? çuar wêne
lew kafe bînnewe.
- 4- fêy gewre ç taybetmendiyekî heye? çuar wêne
lew fêye bînnewe.
- 5- ciyawazî nêwan wawî bêdengu wawî kurt çiyê?
bo her kameyan dû wêne bînnewe.
- 6- ciyawazî nêwan yêy dengdaru yêy bêdeng
binûsinu. dû wêne bo her kameyan bînnewe?
- 7- pîte dengdarekanî zimanî kurdî binûsin.
- 8- bo hemze le nûsînî kurdî be elfubêy latîn hêmay
bo danendirawe?
- 9- lenûsînî kurdîda teşdîd çon nîşan dedrê?
- 10- pîte dengdarekanî wişey (birakeman)
kamanen?
- 11- Gafî kilor çî core Gafêke? çuar corî bo
bînnewe?
- 12- çuar wişe bînnewe kurte bizwênyan hebê?

غەزەلېك لە ئەدەب

ئەگەر تووبايە وەك تۇ جەننەت ئارا
لە سايەى قامەتى تۆبە نىگار
چ سىحرىكە بەدوو زولفى چەلىپات
كە مەقبوولە بە ئىسلام و نەسارا
لەددا ئاتەشىكى عالەم ئەفرووز
لەدیده گولشەنىكى عالەم ئارا
هەتا دوورم ئەلیم ئەتگرمە باوہش
كە دیمە پووبەپرووی تۇ نیمە یارا
بەدیدارت ئەگەر تارى لە زولفت
بە ملكى كەى بدەم یا تەختى دارا
بە خوینى من ئەگەر سەرخوش ئەبى تۇ
وہكوو جامى سەبووحیت بى گەوارا
لە جەورى تۇ دلم نەشكاوہ قەت من
عەجەب لەو شىشەيە نەشكا بە خارا
دەلیم جانا مودارايەك بفرموو
لەگەل عاشق ئەگەر بووبى مودارا
(ئەدەب)) بەو غايەتەى تۇ پایبەندى
بە فەریادت بگا شاہى بوخارا

Ûezelêk le edeb

eger tûbaye wek to cennet ara
le sayey qametî toye nîgara
ç sîhrêke be dû zulfî çelîpat
ke meqbûle be îslam u nesara
lediîda ateşêkî 'alem efrûz
ledîde guîşenêkî 'alem ara
heta dûrim elêm etgirme baweş
ke dême rûberûy to nîme yara
bedîdart eger tarê le zulfî
be miîlkî key bidem ya textî dara
be xuênî min eger serxoş ebî to
wekû camî sebûh ît bê gewara
le cewrî to dilim neşkawe qet min
'eceb lew şîşeye neşka be xara
deîlêm cana mudarayek bifermû
legeî 'aşiq eger bûbê mudara
((edeb)) bew îayetey to paybendî
be feryadit biga şahî buxara

غزه لیک له گوران

له بهختی تاري شه و ناکه م شکایهت
شه بیهه چونکه به و زولفی سیایهت
نییه قابیل برینی راهی دووری
وه کوو پرچت کشاوه بینیهایهت!
به هیچ خاکسته ری ناکه م نه کا بوم
له نه جامی له هیبی خوب حیکایهت!
که تیری نیونیکات چه رخانه ئینسان
قه فوس خالی نه کا مورغی دیرایهت!
له چاوی بهد، خوا عومری جه وانی
قوبوول کالیم به پاداشتی ویقایهت!
خهوی مندال و سه هری عاشقی زار
نه به خشی حوزنی نه غمه ی لایه لایهت!
هووه یدایه له پرهنگی ئالی ده ستت
که دائیم پیشه ته قه تل و جینایهت!
هه تاکه ی، باده نوشی عه شقی تویم
هه تاکه ی، بینمه زه ی ماچی کیفایهت؟
ده خیلت بم هومای زولفه یینی دل بهر
به سهر سه رما بکیشه فه یزی سایهت!
به گوران ناکری قهت ته رکی سه ودا
کلا نابم له سهر جاده ی هیدایهت!

Ûezelêk le Goran

le bextî tarî şew nakem şikayet
şebîhe çunke bew zulfî siyayet
niye qabîl birînî fahî dûrî
wekû pirçit kişawe bânîhayet
be hîç xakisterê nakem neka bom
le encamî lehîbî hub hîkayet!
ke tîrî nîwnîgat çerxane însan
qefes xalî eka murxî dîrayet!
le çawî bed. xua 'umrî cewanî
qubûl ka lêm be padaştî wîqayet!
xewî mindal u sehrî 'aşqî zar
ebexşê huznî nexmey laye layet!
huweydaye le fengî alî destit
ke dayim pîşete qetlu cînayet!
hetakey. badenoşî 'eşqî tobim
hetakey. bêmezey maçî kifayet?
dexîlit bim humay zulfeynî dîlber
beser serma bikêşe feyzî sayet!
be goran nakirê qet terkî sewda
kila nabim Leser cadey hîdayet!

غەزەلەیک لە قانع

چاوەکەم مەغروروی هەر وایان خەتای نازارییه
نازە، وا ئالۆزە چاوت؟ یا لەسەر خوونخوارییه؟
خەم لەمن دیوانەتر بوو شۆرشێ دلمی کەدی
دەردی دل دەردی گران و عیقلەتیکێ سارییه
ئاوێ شان و بەرۆکی خۆم ئە دەم شەیدا ئەبم
چون بە ئەشکی خوینی جەرگم قەرمز و گولنارییه
ناتوانی پی لە ئەشکی خوی بنی تێپەر بکا
مەشرەبی عاشق لەسەر رەسم و مەقامی هارییه
من بە شوین دلما گەرام، شوینی بە خوین دۆزیمە وە
چون لە راوچی گوم ئەبی سەیدی کە خوینی جارییه
قانعی بۆیە لە هیجرا خەو لە چاوی ناکەوی
قاعیدە ی حەس حەس وەهایە کەوتە شە و بیدارییه

Êzelêk le qani'

çawekem mexrûrî herwa yan xetay nazariye
naze. wa aloze çawit? ya leser xûnxuariye?
xem lemin dêwanetir bû şorîşî diîmî ke dî
derdî diî derdê giran u 'illetêkî sariye
awrî şan u berokî xom edem şeyda ebim
çun be eşkî xuênî cergim qirmiz u guînariye
natuanê pê le eşkî xoy binê têpeî bika
meşrebî 'aşiq leser fesm u meqamî hariye
min be şwên diîma geîam. şwênî be xuên
dozîmewe
çon le fawçî gum ebê seydê ke xuênî cariyê
qani'î boye le hîcra xew le çawî nakewê
qa'îdey heshes wehaye kewte şewbêdariye

غەزەلېك لە نالى

غەزىزم، رۇحى شىرىنم، دووچاوم!

دەواى زامى دل و جەرگى براوم!

ئەتۇ شا، من گەدا، دادم بېرسە

لە زولمى چاوى بيمارت كوژاوم

ئەگەر نەيدەيتە دەس خۇم قاتىلى خۇم

لە رۇژى ئاخىرەتدا بى پىناوم

دەسا لادە سەرى زولفت لەسەر رووت

كە رووتى رووتم و مايل بە تاوم

لە باتىي خوينى خۇم رازىم بە ماچى

دەسا بىدە ھەتا زىندووم و ماوم

ئەوا نىشانەبى مەرگم غەيانە

كەمن غەرقى خەم و خوین و زووخاوم

مەكەن مەنعم لە شىوھن ئەى رەفېقان

كە مەحزوون و غەمىن و دل شكاوم

لە ژىنى خۇم ئومىدم قەتەئالى

كە سووتاوھ ھەموو جەرگ و ھەناوم

Êzelêk le nalî

'ezîzim. rôhî şîrînim. dûçawim!
deway zamî diî u cergî birawim!
eto şa. min geda. dadim bipirse
le zuîmî çawî bîmarit kujawim
eger neydeyte des xom qatîlî xom
le rôjî axîretda bê pêrawim
desa lade serî zuîfit Leser rût
ke rûtî rûtmu mayil be tawim
le batî xuênî xom razîm be maçe
desa bîde heta zîndûm u mawim
ewa nîşaneyî mergim 'eyane
kemin xerqî xem u xuên u zûxawim
meken men'im le şîwen ey refîqan
ke mehzûn u xemîn u diî şikawim
le jînî xom ûmêdim qet'e nalî
ke sûtawe hemû cerg u henawim

غەزەلېك لە ئاوات

بەيادی شەمعی رۆخساریکی دل ئیحیا نەکەم چبکەم
بە شەوقینکی وەهاچاری شەوی بەلدا نەکەم چبکەم
وہکوو مەجنوونی مال کاول دەروودەشت بۆتە مەئوای من
لە حەیفی عاقلان خۆم شیتی رۆوی لەیلا نەکەم چبکەم
لە کۆری عیشقبازاندا نەماوہ قەدری رۆوح و سەر
وہکوو پەروانە بۆ رۆوی ئەو بەرۆوح سەودانەکەم چبکەم
دەلین یار خاکی بەرپینی سورمەییە بۆ چاومی دینم
بە کویرایی رەقیبی لامەزەب ئەی وا نەکەم چبکەم
بە شەرتی بیتەلام شەرتە سەرم دانیم لە پیناوی
ئەگەر بۆ گاوگەردوون رۆوح و سەر ژیرپا نەکەم چبکەم
لە دووری وی گەدام و دیتە لام وەک شا دەبینم خۆم
لە چوون و هاتنی خۆم وەک گەدا، وەک شا نەکەم چبکەم
ئەگەر بابۆنی تۆ بیننی ((ئیمامی)) وا دەلی گیانە
کە من رۆوح و سەرم قوربانی ریگەیی با نەکەم چبکەم

Êzelêk le Awat

beyadî şem'î rûxsarêkî diî îhya nekem çibkem
be şewqêkî wehaçarî şewî yeîda nekem çibkem
wekû mecnûnî maî kawil derudeşt bote meîway
min

le heyfî 'aqîan xom şetî rûy leyla nekem çibkem
le koî 'îşqbazanda nemawe qedrî rûhu ser
wekû perwane bo rûy ew beîûh sewdanekem
çibkem

deîên yar xakî berpêy surmeye bo çawimî dênim
be kuêrayî reqîbî lamezeb ey wa nekem çibkem
be şertê bêtelam şerte serim danêm le pênewî
eger bo gaugerdûn rûh u ser jêr pa nekem çibkem
le dûrî wî gedam u dête lam wek şa debînim xom
le çûn u hatinî xom wek geda.wek şa nekem
çibkem

eger ba bonî to bênê ((îmamî)) wa deîê giyane
ke min rûh u serim qurbanî rêgey ba nekem
çibkem

غزه لیک له هه ژار

چاره رهش بووم و له رینی خالی ره شا بیچاره مام
دهک چ گیان سه ختم که من تائسته هر له و باره مام
من له گهل مه جنوونی هاوری بووم له رینی شیتی و نه وین
نه و گهیی به نیازو من هر بی دل و ناواره مام
بو هورووژم که و ته کار شیري بروو تیری مژول
کون کونی دل دوور له هه ژمارو جهرگ سه د پاره مام
گول به دهن نه مرو له گولزارا گولی پشکووتبوو
گول ده پشکووتن له دهم، سه رسامی نه و گولزاره مام
بولبولی له دیاری گول درکی له قاچی راده چوو
من به دلما چوو له سهیری نه و گولی بیخاره مام
شه ورهشی پرچت دلی سارامی وا دیوانه کرد
هر له مندالیمه وه به و تاره وه په تیاره مام
پیم دهلی رهنگ زهردی وهک لیموی هه ژاری، من وتم
رهنگ نه ماوی نه و نه مامه به ژنی لیمو داره مام

Ûezelêk le Hejar

çarefeş bûm u lefey xalî feşa bêçare mam
dek çi giyan sextim ke min ta êste her lew bare mam
min legeî mecnûn ê hawfê bûm lefey şetî u ewîn
ew geyî be niyaz u min her bê diî u aware mam
bo hurûjmim kewte kar şîrî biro w tîrî mijoî
kun kunî diî dûr le hejmar u cerig sed pare mam
guî beden emrê le guîzara guî pişkûtbû
guî depîşkûtin ledem. sersamî ew guîzare mam
bulbulê le diyarî guî dişkî le qaç î fadeçû
min bedîlma çû le seyrî ew guî bêxare mam
şewreşî pirçit diî saramî wa dêwane kird
her le mindaîmewe bew tarewe petyare mam
pêm deîê reng zerdî wek lîmoy hejarî. min witim
rêng nemawî ew nemame bejnî lîmo daremam

غەزەلەك لە ھەيمەن

سۆڧى گۆشەى خانەقا بووم، ئىستە پىرى مەيكەدەم
زاھىدى خەلۋەتنشەين بووم، ئىستە مەست و مەيزەدەم
سەروى ئازادىش لەبارو دلکەش و بەرزە بەلام
گيانەكەم! من شەيت و شەيداي لارو لەنجەى ئەو قەدەم
جیلوھىيى جوانى لە ھەرچىدا ھەبى خۆشم دەوى
رۆژى كۆشتەى مینى ژۆپ و رۆژى گىرۆدەى شەدەم
ھەر يەكەى بۇ خۆى دەجوولئىنئەتەو ھەستى دەروون
زەردەپەر، كاروانكۆژە، تارىك و روونى سوبجدەم
ئاسمانى ساو و دەرياي مەند وتارمايى چيا
سىوى لاسوورو بەھىيى زەردو ھەنارى گول بەدەم
كى وەكوو من ساردو گەرمى رۆژگارى چىشتووه؟
گا لەدەشتى گەرمەسىرو گا لە كوستانى گەدەم!
وەك شەپولى زىيى خورم، ساتى ھەدادانم نىيە
گىژ دەخوم، پىچى دەدەم، من رۆلە كوردى ئەو سەدەم
رینگە سەخت و پىر لە كەندو لەندو ھەلدىرو گەو
ھەر دەبى بىزووم، دەبى بکشىم وچانى لىنەدەم
سىبەرى مەرگم لە پىشدايەو بەرەو مەنزل دەروم
ناخى گۆرى تەنگە جىگام، ھەر تل ئاسا بى قەدەم
من بەرەوئاسو، بەرەو رووناكى بالم گرتووه

چون به رهو تاریکی دهخشیتم، پال وه شهیتانی دهدهم!
کانی روونم دی به لیشاوی بههار شلوی نه بوو
به فری گه وره م دی چیا ی گرت و به تاوی بوو قهدهم
ژینی کورتم دی پراو پر بوو له شانازی و شه رهف
عومری زورم دی که دوا بی هات به ریسوایی و نهدهم
ئاگری سینهم بلیسه ی دی و ولات روشن دهکا
ئه و ده مه ی خوم وهک دلۆپینک دهچمه نیو ده ریای عهدهم

Êzelêk le hêmin

sofî goşey xaneqa bûm. êste pîrî meykedem
zahîdî xeîwetnişîn bûm. êste mest u meyzedem
serwî azadîş lebar u diîkeş u berze beîam
giyanekem! min şêt u şeyday laru lencey ew
qedem

cîlweyî cuanî le herçîda hebê xoşim dewê
rojê kuştey mînî jop u rojê girodey şedem
her yekey bo xoy decûlênêtewe hestî derûn
zerdepeî. karwankuje. tarîk u rûnî subhdem
asman î saw u deryay mend u tarmayî çiya
sêwî lasûr u behêy zerd u henar î guîbedem
kê wekû min sard u germî rojgarî çêştûwe?
ga ledeştî germesêr u ga le kuêstanî gedem!
wek şepolî zêy xuîm. satê hedadanim niye
gêj dexom. pêçê dedem. min roîle kurdî ew sedem
rêge sextu pîr le kendu lendu heîdêru gewe
her debê bibzûm. debê bikşêm wiçanî lênedem
sêberî mergim le pêşdayew berew menziî deîrom
naxî goîrî tenge cêgam. her tilasa bê qedem

min berewaso. berew rûnakî balîm girtûwe
çon berew tarîkî dexşêm. paî weşeytanê dedem!
kanî rûnim dî be lêşaw î behar şilwê nebû
befrî gewrem dî çiyay girt u be tawê bû qedem
jînî kurtim dî pîrawpiîr bû le şanazî w şeîf
'umrî zorim dî ke duayî hat beîîswayî w nedem
agrî sînem bilêsey dêw wîlat rîşin deka
ew demey xom wek diîlopêk deçme nêw deryay
'edem

غەزەلىك لە ھىدى

رازى من ون ناكرى تازه ھەتا دىدەم ھەيە
كار لە حاشا دەرچووھ دىدە ئەو ھەندەي نەم ھەيە
ئاي لە دەس دىدەو دلى خۆم چم بەسەر ھات ئەي چلۆن
يان لەتاي ئەودا دەلەرزىم يان مچوركى ئەم ھەيە
شيت ھەيە ئاگاي لە كاري خوشەويستى ھەر نىيە
ئەو بەدىوانەم دەزانى من پەژارەي وەم ھەيە
مالى ئاوابى ئەوين چىرۆكى ھىند لىكەوتەوھ
وھك بزەنم وردە رازىكيان وھكوو ھاودەم ھەيە
بادە نىن واژەي من و تىنووي ئەوين وا مەست دەكەن
ھەر دەلئى پەيمانە پەيوەندى لەگەل بەستەم ھەيە
من خەمى خالىك دەخۆم، تەنيا ئەو ھەندە و ھىچى تر
لەو جىھانە گەورەدا ھەر ئەو خەمە وردەم ھەيە
چاوەرئى بووم چەند بە چەند بۆ دىنتى ئەمما نەبوو
ئەو نەھات، يان ھەر لەبەر چاوى من ئەورۆ تەم ھەيە
شىعرو بادە مەستى دىنن وھك يەك، ئەمما سەيرە پىم
بۆ لەسەر خوشىي شىعردا ھىندى رەنگى خەم ھەيە!
بىوھفایىم گەرچى لى دىوھ بەلام بەو حالەوھ
ھىشتە ھەر بۆ نازى وى كرىارى وھك من كەم ھەيە
(ھىدى)) بەلگەي زۆرە بۆ ھاواروشىنى نىوھشەو
گەرپەرى پەروانە سووتا، شاھىدى وھك شەم ھەيە

Êzelêk le hêdî

razî min win nakirê taze heta dîdem heye
kar le hêşa derçûwe dîde ewendey nem heye
ay le des dîdew diî xom çim beser hat ey çilon
yan letay ewda delerzim yan miçûrkî em heye
şêt heye agay le karî xoşewîstî her niye
ew bedêwanem dezanê min pejarey wem heye
malî awabê ewîn çîrokî hênd lê kewtewe
wek bizanim wirde razêkyan wekû hawdem heye
bade nîn wajey min u tînuy ewîn wa mest deken
her delêy peymaney peywendî legeî bestem heye
min xemî xalêk dexom. tenya ewende w hîçî tir
lew cîhane gewreda her ew xeme wîrdem heye
çawerêy bûm çend be çend bo dîtinî emma nebû
ew nehat. yan her leber çawî min ewro tem heye
şî'r u bade mestî dênin wek yek. emma seyrey pê
bo leser xoş î şî'rdê hêndê rengî xem heye!
bêwefayîm gerç î lê dîwe belâm bew hêlêwe
hêşte her bo nazî w î kiriyarî wek min kem heye
(hêdî) belgey zore bo hawar u şî'nî nîweşew
gern peî perwane sûta. şahîdî wek şem heye

غەزەلەيک لە راوچی (مەلا کەریم عەزیز نەژاد)

گولم! تەیری تەلانی بێ بژیوی
لە دەس دالی خەيالی دژ پەويوی
لە پاریزی گزەي شیعەرم، دەترسی؟
کەوا تێمیسکە سەر لێوی گەزیوی؟
کچی کوردی هەریمی، یا فریشتەئێ
لە نیو عەرشی خوداییدا، فریوی؟
تکەي ئیلهامی ئاونگی ئەوینی
لەسەر پەلکی گولی شیعەرم وەرپیوی؟
بەپەش گیراوه پوژی پوونی بەختم
کەوا چار شیوی پەش دەوری تەنیوی
بە هەلوێستی شل و شەرمن دیاری
پەپوولەي باخە کوردیکی هەتیوی
لە میژە دل بە دووتا دی دەزانم
لە نیو هەستیکی ناسک دابەزیوی
هەلەو دەستم لە ئەستۆکە، هەتاکەي
لەنیو تەبعی تەری ((راوچی)) خزیوی

Êzelêk le fawçî (mela kerîm 'ezîz nejad)

gulîm! teyrî telanî bê bijêwî
le des dalî xeyalî dij fêwîwî
le parêzî gizey şî'rim. detirsî?
kewa têmîske ser lêwî gezîwî?
kiçî kurdî herêmî. ya firîştey
le nêw 'erîşî xudayîda. fîfîw î?
tikey îlhamî awingî ewînî
leser pelkî gulî şî'rim werîwî?
beşeş gîrawe rôjî fûnî bextim
kewa çar şêwî rêş dewrî tenîwî
be heîwêstî şil u şermin diyarî
pepûley baçe kurdêkî hetîw î
le mêje diî be dûta dê dezanim
le nêw hestêkî nasik dabezîwî
hele w destm le estoke. hetakey
lenêw teb'î teîf ((fawçî)) xizîwî

غەزەلېك لە مستەفا ئىلخانى زادە

ئەو شەرتىكە كىردۈمە ھەتا مان
ھەتا مىشك و لەشم ھەن تەحتى فەرمان
لە دل قەت دەر نەكەم عىشقى غەزالم
كە ھەر عىشق و ئومىدن رەمىزى ھەرمان
كە باسى خوشەوېستىم كىرد لە لاي ئەو
عەزىزى من سەرى داخست لە شەرمان
زەكاتى جوانى خۆتم پى كەرەم كە
ھەر ئىستام لازمە نەك وەعدى خەرمان
تەبىبا من نەخۇشى دەردى عىشقم
بە تەشخىست مەدە تۇ دەردى سەرمان
لە نوسخە تەدابنوسە ماچى لىئوى
لە جىياتى شەربەت و ئامپوول و دەرمان
دەوا نابى برىنم جوز بە وەسلى
لە كوى چارەم دەكا جارجارە سەردان

Êzelêk le Mistefa êlxanî Zade

ewe şertêke kirdûme heta man
heta mêşku leşim hen tehtî ferman
lediî qet dernekem 'îşqî êzalim
ke her 'îşqu umêdin îemzî herman
ke basî xoşewîstîm kird lelay ew
'ezîzî min serî daxist le şerman
zekatî cuanî xotim pê kerem ke
her êstam lazime nek we'dî xerman
tebîba min nexoşî derdî 'îşqim
be teşxîst mede to derdîserman
le nusxetda binûse maçî lêwî
le ciyatî şerbet u ampûlu derman
dewa nabê birînim cuz be wesîf
le kuê çarem deka carcare serdan

غزلیک له کهریمی دافییی (ک. د. ئازاد)

((با بنالن عاشقان تیکرا به کول
حه یفه با ئه و شیوه نه نه بریته وه))
موژده بی بو عاشقانی چاوه ری
یاری شیرین دیته وه هر دیته وه
فه سلی جستان کوچ ئه کا، هر ری به هار
دردو ئازار لاهه کان ده بریته وه
کئی ده لی بولبول که مرد گول هه لوه ری
ده ستی خه م عه شق ووه فا ده سریته وه؟
کوانی داوین پیس پله ی عه شقی هه یه
پاک به سروه ی یه ک نیگا ده شنیته وه
کئی ده بیته باعیسی دوودل، ئه به د
ئاسه واری ده ک ره بی پایتته وه
عاشقی پاکه ئه وه ی بو یه ک نیگا
سوژده با، دابیتته وه، بشکیتته وه
مه نعی شینی من مه که ن، هر سهیره گه ر
خه م له ((ئازاد)) ساعه تی جیا بیتته وه!

Êzelêk le kerîmî dafî'î (k. d. azad)

((ba binalîn 'aşiqan têkîra be kuî
Êheyfe ba ew şîwene nebêtewe))
mujde bê bo 'aşqanî çawerê
yarî şîrîn dêtewe her dêtewe
feslî cistan koç eka. herdê behar
dêrd u azar lawekan debêtewe
kê delê bulbul kemird guî heîwerî
destî xem 'eşq u wefa desêtewe?
kuanê dawên pîs piley 'eşqî heye
pak be sirwey yek nîga deşnêtewe
kê debête ba'îsî dûdîl. ebed
asewarî dekêrebî pabêtewe
'aşqî pake ewey bo yek nîga
sujde ba. dabêtewe. bişkêtewe
men'î şînî min meken. her seyregêr
xem le ((azad)) sa'etê ciya bêtewe!

